

AMSTERDAMS PROBLEMEN

AMSTERDAMS PROBLEMEN

en wat daaraan te doen

Suggesties en studies van

ir. P. PERDIJK

Samengesteld uit nagelaten archiefstukken door

Peter Schukking

Schrijver: Peter Schukking

Coverontwerp: auteur

ISBN: 9789402118025

© Peter Schukking

Voorwoord

Afgelopen zomer verraste mijn broer Joan mij met een bijzonder boek. Het is getiteld *De Sprong over het IJ*¹ en bevat de weergave van diverse IJ-brugontwerpen van de hand van de 19^e-eeuwse aannemer en waterbouwkundige Jan Galman (1807-1891). Door dit boek werden wij herinnerd aan het werk van onze grootvader ir. P. Perdijk, die zich in de jaren '50 van de vorige eeuw intensief met het vraagstuk van de IJ-oeververbinding heeft bezig gehouden. Daarnaast hadden tal van andere toen actuele verkeersproblemen in Amsterdam zijn aandacht en kwam hij met originele oplossingen daarvoor.

Door mijn stedenbouwkundige belangstelling interesseerden zijn voorstellen mij in hoge mate en als tiener leefde ik met jeugdige enthousiasme mee met de presentatie ervan en de reacties daarop. Het was daarom niet verwonderlijk dat in latere tijd het archief van al dit werk onder mijn hoede kwam. De vraag rees nu wat hier in de toekomst mee te doen. Zou het Stadsarchief van Amsterdam, dat het initiatief voor de uitgave van Galmans werk had genomen, ook voor Perdijks nalatenschap interesse hebben? In een gesprek daarover bleek dat inderdaad het geval te zijn.

Maar intussen was ik nog eens in de archiefstukken gedoken en werd ik weer geboeid door de inhoud. Ze nu direct uit handen te geven was beslist te snel. Maar zou er ooit nog iemand zijn die ze in de oorspronkelijke vorm zou inkijken? Een samenvatting in een doorlopend verhaal zou wellicht interessanter en meer toegankelijk zijn. En zo werd het idee voor het voorliggende geschrift geboren. De uitwerking van dat idee vergde een nauwkeuriger studie van de stukken, wat de onderneming verrassend inspirerend maakte. Zo zeer, dat bij voltooiing een dilemma optrad: wat met deze tekst te doen?

Stimulans uit de familiekring, van mijn broer Joan en mijn zusters Lia en Michaëla, waarbij ieder naar vermogen een bijdrage toezegde, leidde tot het besluit er dit boek van te maken. Met name Joans betrokkenheid was een belangrijk hulp: niet alleen nam hij de tekst nauwkeurig door, wat leidde tot verbeteringen, ook ging hij mee naar het Stadsarchief en opende hij voor mij de toegang tot digitale informatiebronnen. Daarvoor mijn welgemeende dank. Ook dank ik mijn vrouw Ine die steeds bereid was de tekst met een kritisch oog te bezien.

Het resultaat, dat nu voor geïnteresseerden beschikbaar is, beschouw ik als een postuum eerbetoon aan mijn grootvader Pieter Perdijk en ik hoop dat lezers die het ter hand nemen daarmee zullen instemmen.

Peter Schukking,
najaar 2019

Inhoud

1. De persoon Pieter Perdijk	9
2. Suggesties en studies	15
3. Artis naar het Amsterdamse Bos	16
4. Plaats van het Stadhuis	20
5. Het wegennet	27
6. De waterwegen en de haven	34
7. De oeververbindingen	40
8. De spoorwegen	51
9. Parkeren in het Centraal Station	58
10. Plaats Opera	64
11. Hoge brug	68
12. Terugblik	83
 Noten	 86

Afb. 1 Pieter Perdijk, omstreeks 1908

1. De persoon Pieter Perdijk

“Men zou Amsterdam de stad der problemen kunnen noemen, gelet op de vele vraagstukken, waarvoor men nog steeds een algemeen bevredigende oplossing zoekt.” Zo begint de tekst van het voorstel ter verbetering van het wegennet dat ir. P. Perdijk op 1 september 1952 onder de titel ‘Amsterdams Problemen’ toestuurde aan de Gemeenteraad van Amsterdam. Hij was toen 73 jaar en woonde sinds 1943 in Amsterdam. In de loop van de volgende jaren zouden onder dezelfde titel nog vele studies en suggesties volgen, met name betrekking hebbend op actuele verkeersproblemen en de plaats van belangrijke openbare gebouwen in de stad.

Pieter Perdijk werd geboren op 1 juli 1879 te Leiden. Hij was het oudste kind in het gezin; met zijn jongere zusje Hermien kon hij goed opschieten en heeft met haar altijd contact gehouden. Na de lagere school ging hij naar de kweekschool voor machinisten in Amsterdam. Toen hij daar in 1896 eindexamen deed werd hem, gezien zijn capaciteiten, aangeraden verder te studeren en aan de Technisch Hogeschool te Delft zijn ingenieursdiploma te halen. Maar ja, dat kostte geld en zoveel was er niet in het onderwijzersgezin. Dus ging hij de praktijk in. Hij werkte achtereenvolgens bij verschillende bedrijven als bankwerker, tekenaar en technisch ambtenaar. Na 6½ jaar had hij zoveel verdiend en gespaard, dat hij het aandurfde naar Delft te gaan. Maar om toegelaten te worden moest hij eerst nog zijn hbs-diploma halen, wat hem met een stoomcursus binnen een jaar lukte. Zijn studie aan de TH voltooide hij in 4½ jaar; op 13 januari 1909 ontving hij zijn diploma werktuigbouwkundig ingenieur. Hij was toen 29 jaar.

Vervolgens vertrok hij naar Nederlands Indië en vervolgde zijn beroepsleven op Java. Na enkele tussenstations kreeg hij een aanstelling bij de Dienst der Staatsspoorwegen, waar hij werkte tot in 1929. Hij had toen de 50 jaar bereikt en kon, zoals destijds gebruikelijk, met tropenpensioen gaan.

Omstreeks 1909 ontmoette hij Cornelia Elisabeth van Gelder, roepnaam Nellie. Ze hadden elkaar bij een spoorwegovergang leren kennen. Zij had, met zekere overmoed, nog snel de overweg willen oversteken, maar voor zij de andere kant bereikte hadden de slagbomen zich al gesloten. Aan die kant stond Pieter. Hij zag de knappe, elegante jonge vrouw, bedacht zich niet lang, klom over de slagboom, pakte haar op en tilde haar er overheen, nog voor de trein kwam langs denderen. Dit leidde tot verdere kennismaking, tenslotte verloving en huwelijk.